

GYŰJTŐ: MOLNÁR ÁGNES

GYŰJTÉS IDEJE: 1984.

TART.: POLÁNY KÖZSÉG GAZDÁLKODÁSA

20 lap, 1 foto

FŐMORAJZI MUTATÓ: POLÁNY

SAK MUTATÓ:

VI.

VII.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRRA'S

ÁTVEVETVE A NA-170/85-ös TÉTELE ALÓL.

A PARASZTI GAZDÁLKODÁS ÉS SZEMLELET VÁLTOZÁSAI XIX:SZ:

MÁSODIK FEJLÉTEL AZ 1960-as ÉVEKIG KÖZSÉGÜNKBEN

c. kérdő ív alapján

Molnár Agnes:

POLÁNY KÖZSÉG GAZDÁLKODÁSA

I. A gazdálkodás változása, archaikus vonások előfordulása vagy emléke

1. Polány község határa főleg agyagtalaj, kisebb arányban homokos. Tipikus völgyi település, szántói a kb. 25-30 fokos jeltőkön terülnek el, amelyek aljában legtöbbször patakok, vizenyős legelők és rétek, kisebb-nagyobb facsoportok vannak.

Szántóföldi termelése elsősorban a gabonafélék / búza, rozs, árpa, zab/, burgonya, kukorica és takarmányfélék / lóher, bibor, répafélék/ termelésére rendezkedett be.

Mivel a nedves határ igen sok takarmányt biztosított a szarvasmarhatartás volt a legkiemelkedőbb, de sertés, ló és birkatartás is folyt a faluban.

A termelőgazdálkodáson kívül a gyűjtögetett és zsákmányolt terményfélések szerepe ma már nehezen meghatározható. Halászat és nádvas ^{mel} számottevő ~~és~~ értékben nem volt, mivel ezt a község kis vízfolyásai nem is tették lehetővé. Egyedül az erdei munkák és haszonvételek jelentettek kiegészítő megélhetési lehetőséget. A községnek inkább csak ^{aként} a gácsás erdeje volt, amely a közbirtokosság tulajdona volt. A nagyobb tölgyerdők a mernyei piarista uradalom és a helybeli Békeffy uradalom tulajdonában voltak.

Ez a tény a az erdőkben való gyűjtögetést, vadfogást korlátozta, ugyanakkor lehetőséget adott az erdei bér munkára.

A favágáson kívül egyedül a szénégetésről vannak adatok, mint erdei iparagról. Szénégetést Polány és Gamás között elterülő Gyulád pusztá lakói végeztek a 20-as 30-as években és a háború után is kis mértékben.

2. Pontos időhöz nem tudják kötni a nyomásos gadálkodás megszűntét, de emléke él. A legtöbben nagyszüleiktől hallottak a meglétéről, de annak pontos leírását nem tudják adni. A teremszett növények sorrendjére sem emlékeznek. A legtöbben a parraghagyást említik, mint jellemzőt. A parragon 1-2 évig állatokat legeltettek. A marhákat, lovakat, disznókat hajtották erre a düllőre, hogy trágyázzák a talajt. Ezt a művelésbevitel előtt alászántották.

3. Nem emlékeznek erre a művelési formára.

A legtöbben a következő vetésforgót mondták el:

Az előző évben megtrágyázott földbe legtöbbször búzát vetettek, ebbe a következő évben kukorica, zab vagy tavaszárpa, mák, krumpli került. A rozst más táblába vetették, ebbe lóhert / Polányban fenyvernek mondják/, a tarróba pedig hajdinát és kerekrepatát vetettek.

Ez a fajta forgó már a századforduló körül is jellemző lehetett, mert a pógárok, úgy mondják el, hogy már az

apáik idejében is használatos forma volt.

Egyedül a takarmányféléről jegyezték meg, hogy az az öregapáik idejében még nem volt.

4. Nem tudnak róla.

Mivel a faluban nagyarányu állattartás nem folyt, így a tárgya, a ganvé mennyisége sem volt sok. A legtöbb gazda 1-2 tehenet, és esetleg egy pár lovat tartott. Ennek trágyamennyisége csak azt tette lehetővé, hogy a buza alá évente trágyázzanak, de a szőlőt már csak kb. 3 évente tudták trágyázni, s a kert és a gyümölcsfák trágyázása sem volt rendszeres.

5. Elkezdését időhöz nem tudják kötni, de alkalmazásáról már a századforduló előttről tudnak.

Legtöbbször bibort vagy fenvert vetettek zöldtrágyának, de a rosszul sikerült gabonavetést is alászántották.

Előfordult hogy szarvas után és az őszi elvetése előtt hajdint vetettek, majd alászántották.

6. A sa-rlóval aratásra nem emlékeznek, emlékezet szerint már mindig kaszával arattak. Az uradalom hatása nem megfogható.

7. A községben általános volt a gabona lovakkal való tipratása a századforduló körül, de alkalmilag 1916-18 körül is előfordult még. Ez elsősorban olyanoknál

fordult elő, ahol a család kisebb volt és nem tudott géppel masináltatni, vagy az állatok takarmánya már elfogyott a masináltatás előtt, s az addig szükséges mennyiséget előre így, tipratással biztosították. Arról nincs adat, hogy más községekbe eljártak volna nyomtatni.

8.

Eke: a 20-as évekig a fagerendelyes eke volt általános, de van adat arra, hogy még 1947-ben is használtak ilyet. / Ma is található még a faluban ilyen. / Ennek ellenére már a 20-as évektől használtak egyes gazdák vasekét. Gőzekéje csak a gazdaságnak, a Békeffyeknek volt. Két kazánygép állt a tábla két végén, s ezek segítségével drótkötélen huzzák az egyik, majd a másik oldalra az ekét.

Vetőgép: a 30-as évektől több gazdának volt. Általában a 10-15 holdas gazdák vettek ilyet, vagy a kisebb kirtókuk között közösen.

Vasborona: Vasfogó, favázás boronát már a 20-as években is készítette polányi kovács. Teljes vas, gyári boronák a 30-as években terjedtek el.

Triór rosta: a tritárökre elsősorban akkor volt szükség, amikor még lőhuzóval masináltak, mert a cséplőgépek már tisztították a magot. A lőhuzók a 20-as években voltak

használatosak Polányban, míg a cséplőgépek ideje a 30-as évek. A faluban csak 3 gazdának volt.

Lóhuzó: Lóhajtásu járgánnyag hajtott cséplődob.

/ A Rippl-Rónai Muzem tulajdonában is van ilyen./

Bogláron egy Lehoffer nevű zsidótól vették az elsőket. A 15-20 holdas gazdáknak volt ilyen a faluban / kb. 10 fű/, de vettek 4-5 holdas gadák is közösen. Elfogadásáról nincs különösebb megjegyzése a gazdának, így valószínű, hogy természetes módon ment végbe.

9. A sikéren és a mélebben való szántást egyaránt használták, ugyan akkor a körmölés, tehát a talajfelszín felkarcolása is ismeretes volt. A tarlóbukatást is általánosan ismerték a megkérdezett gazdák, és úgy tartják, hogy ez mindig is ismeretes eljárás volt.

10. Egyedül a kékkes csávázást ismerik a faluban. A lében csak megforgatták a magot, nem tartották benne többideig, majd kiterítve megszáritották. Más eljárást nem ismernek, használatának kezdetét sem tudják.

11. A vetés lelegeltetéséről, lesarlózásáról, lehengereleséről nem hallottak Polányban a gazdák.

12. A burgonya és kukorica vetésénél ültetőfát nem használtak. Kapával vetettek. Gyelőlőt általánosan használtak az elékezetem belül mindig. /Sortávjai 70-75 cm-esek voltak. Ekekapa a 20-as évektől volt. Először 4 és 6 kapások voltak, a 7 apró kapás később terjedt el. A leggyakoribb az 5 kapás volt. Tőtősekét csak kevesen vettek, mert kevés embernek volt akkora krupliföldje, amekkorához érdemes volt venni.

13. Nem volt.

14. Jelentős gyümölcsstermelés nem folyt a falubgn, csak saját fogyasztásra termeltek. Csak a ház körül és a szőlőben volt néhány gyümölcsfa. Gyümölcsből készített termékeket sem adtak el.

Almafajták közül a bőr-, pogácsaalját említik réginek. A régi, nem ojtott gyümölcsfák sokkal tovább éltek, mint az új fajták, és kevesebb gondozást is igényeltek.

15. A filoxéra előtt a hazai szőlőfajtákat ismerték, ilyenek a következők: kadarka, sérfehér, mézes, tükyszőlő. A filoxéra előtti fajtákról azt tartják, hogy azokat egyáltalán nem kellett karózni, azok erős száruak voltak. A karózást csak a noha igényelte meg az új Elvira, Delavári, Otteló fajták. Általánosan 3-4 sarokra metszettek. Szőlődarálót még a 20-as években nem használtak, addig zsákban tiporták a szőlőt. Az első permetezőket már ko-

rábban beszerezték, kezdetben több gazda vett egy készületet közösen. Addig a seprével való gáliclé szórás volt ismeretes.

A noha és az Elvira betelepítését 1914-15 körülre teszik és azt állítják, hogy Olaszországból hozták be. A filoxéra után sok szőlőt kiszántottak és csak kisebb területen telepítették újra a szőlőt. Ezzel egyidőben megindult a szőlőhegyi pincék pusztulása is, sokan már nem ujitották fel a hegyi pincéket, hanem az 1910 és 20-as évektől a beltekekre helyezték át a szőlőfeldolgozás és bortárolás helyszínét. Ekkor építették meg általában a lakóházzal szemben, a porta utca felé eső felére a magtárakat, amelyek tárolófunkciójú helységek. Ezek legtöbbszörből lyukpince is nyílik. Na feljes magtárat csak a nagyobb gazdák építettek, de lyukpincét általánosan furt mindenki, akinek szőlője volt.

Előfordul Polányban sok helyen, hogy a pincét a pajta vagy az istálló alá helyezték be.

Napjainkban csak két pince maradt meg Polány határában. Mivel a polányi bor minősége igen gyenge, és mennyisége sem volt kiemelkedő sohasem, eladásra és kimérésre Somogytúr, Létrány és Marcali vidékéről hoztak bort. Az előző két helységről jegyezték meg a polányiak, hogy ott nem pusztított a filoxéra, az a vidék nohamentes volt, jó borai teremtek. Megemlítették, hogy itt látták, hogy a szőlőt az alatta levő homokkal szórták meg

permetezés helyett. Itt közteseket sem ültettek a szőlő közé, sőt még gyümölcsfákat sem tettek a sorok végibe, mert azt mondták, hogy, ezek hozzák a ködöt a szőlőre, tehát árt ez a szőlőnek.

16. Nem.

II. A gazdálkodási ágak aránya, munkaalkalmak

17. A termelt növényfajták között változás az emlékezet szerint egyedül a felszabadulás után következett be. Mindvégig a gabonafélék termelése volt a fő. 1945 után a cukorrépa volt az a növény, amelynek termesztése megindult és bevált, s napjainkig is megmaradt Polányban. Próbálkoztak még több növénnyel pl. a dohányjal is, de erre nem volt alkalmas a határ.

Az állattartásban beállt változásokra csak következtetni lehet, mivel erre vonatkozó adatok nem gyűjthetők. Polány határa a századfordulótá a 30-as évekig lényegesen vizenyösebb, nedvesebb volt, mint az ma látható. Lényegesen több volt a kaszálók és legelők területe is. / Lásd később! / Ennek alapján feltételezhető, hogy Polány állattartása nagyobb arányú lehetett a most élő nemzedék ^{életem} életében. / Természetesen itt figyelembe kell venni, hogy ekkor még a természetett takarmányok aránya is kisebb volt. /

18. Erdőbirtoka kezdetben csak a törzsökös lakosság-
nak volt, akiknek birtoknagysága benne volt a fundalis-
ban. / Ez az 50-es évekig megvolt, azóta nyoma veszett,
de számontartják meglétét még ma is. /

Egy fertál föld után 1 800 né gyszögöl erdőbirtok járt.
/ Egy fertál 12 hold föld volt, egy egész hely 4 fertál,
fertál szekció volt. / A község erdőterülete 150 kh kö-
rül volt, így ez jelentősebb faértékesítésre nem adott
mádot.

Helybeli gazdák nem égettek / vagy égettettek/szent.
A gyűjtögetett termékek közül a gomba volt említésre-
méltó. Úgy emlegetik, hogy " a polányi nép szinte gom-
bával élt."

Méhészettel a faluban csak kevesek foglalkoztak. Emlé-
keznek még a gyékényből font kasokra, de ezek nagyrá-
szét idegenből hozták, bár keveset a helyi termésű gyé-
kényből is készítettek. Gyakoribb volt a gyékénykasnál
a zsuppból készített kas. Tetőfedésre nádat egyál-
talan nem használtak, csak zsuppot.

19. A faluban jelentősebb háziipar nem volt, az ilyen
irányú tevékenység is csak a saját szükségleteket szol-
gálta.

20. A község életéhez szükséges alapiparok képviselői
mindig helyben megtalálhatóak voltak. Olyan iparos,
aki más községek számára is dolgozott volna, nem volt.

Egy kovács, 1-2 bognár, 4-5 asztalos, 1-2 kőműves és ács dolgozott szinte mindig a faluban.

Az uradalomban külön kovács és bognár, és gépész dolgozott, de csak az uradalom számára.

21. A legtöbben részeseárató munkára jártak a falut körbevevő uradalmi pusztákra: Berecska- / Jankovich / Remete-, Antal puszta, Vadé, Jazvina puszták területére. /Ezek többsége Békeffy birtok volt./ Ezeken kívül még a mernyei piarista uradalomba, a papokho, jártak. A részesarató munkára nem bandában szegődtek, hanem ki-ki maga intézte a ~~saját~~ ügyét.

Csépelní ²cséplőgéppel ¹bandában jártak Ecseny községbe. Erdei munkát a szentmiklósi és a somogyeszi uradalomban vállaltak.

22. A részesaratók száma 1945 előtt kb. 50 család volt, A falu lakossága ekkor kb. 200 család volt, így a falu ~~lakosságának~~ ^{lakosságának} 25%-t tették ki. Ez azonban csak azoknak a családoknak a száma, akik csak ^{üzemeltetésre} részesarató munkából éltek meg. Ebbe nem tartoznak bele azok a gazdák, akiknek földbirtokuk volt és csak alkalmilag vállaltak ilyen munkát. Őket is figyelembe véve a falu lakosságának 35-40 %-a végzett részesarató munkát.

23. Nem.

24. Igen. Zala és Békés megyékből summások. Egészen 1945-ig jártak. Elsősorban aratásra, de cséplésre is. A községben semmi más munkalehetőség nem volt, így idegenek nem jártak más céllal a faluba.

25. Voltak idegen pásztorok is, de nem állandó helyről jöttek.

26. Egész heles gazda csak egy volt a faluban, ^{az Gaboru' eldt} az sem a falu törzslakosságához tartozott, hanem egy Márkus nevű zsidó kereskedő volt, aki vásárolta földjeit. Ennek az embernek 6 fertál szekciója volt. / Nem határozottak a vélemények afelől, hogy 4 vagy 6 fertál volt egy egész hely. / A 4 és 2 fertálosakat tartották nagygazdáknak. Ez kb 30 és 15 magyar holdat jelent. / Az Amerikából hazajöttek közül ketten vásároltak nagyobb földbirtokot úgy 1920 körül, így velük együtt 2-3 fő volt a faluban, akik már kisgazda szinten gazdálkodtak. A 15- 20 holdasok száma a háboru előtt 5-10 család volt.

Ezek a gazdák is elsősorban családi munkaerőre építettek, bérmunkát nem alkalmaztak, csak ledolgozásért, visszasegítésért kaptak segítséget.

Ezek a gazdák 1, ritkábban két pár lovat tartottak.

Mérhaállományuk 2-4 állatból és annak szaporulatából állt.

27. A középparaszt családok száma kb. 44-45 volt a háború előtt. Földbirtokuk nagysága 10-15 hold körül volt.

28. ~~A~~ Törpebirtokos család a faluban 95-100 volt.

Legtöbbjük feles földet bérelt, vagy részes munkára járt. Teljesen nincstelen család 8 család volt.

Zsöllérek az 1854-es tagosítási iratoka alapján 7-en voltak. Birtokaik a pógárokétól külön táblában, a zsöllérföldekben volt.

30. A falu rétegeinek százalékos aránya:

Cseléd: 8 család	4%
Kepésarató 50 cs	25%
Törpebirtokos 98	49%
Közép "	44 22%
Kisgazda	2 1%

31.

a/. Az Amerikába történő kivándorlás igen kismértékű volt, 2-3 kisparaszt ment ki, mindegyikük vissza is tért, s utána nagyobb földbirtokokat vásárolt.

b/. Nem volt.

c/. Polányban elenyésző volt azoknak a száma, akik nem gazdálkodással foglalkoztak. Ipari munkára nem jártak el a faluból 1945-ig.

d/. A falu törzsökös egésztelkes családjai között volt legkönnyebben tettenérhető a fokozatos elszegényedés a telekaprózódás miatt. Többen említették, hogy erdőjoga csak a fundálisban lévő családoknak volt, / vagyis az 1854-es tagosítási jegyzékben foglaltaknak, így edőhöz csak úgy juthatott a többi később betelepült család, ha ezek a családok adtak el erdeikből. Olyan elköltözésről, melynek oka a cseléddé szerződés volt nem tettek említést a faluban.

c/. Az egykezés nem volt jellemző a falura.

32. Nagycsaládi együttélés előfordult még a 30-as években. Azt, hogy korábban milyen arányu lehetett, nem sikerült kiderítenem. Ez az idős szülők és két nős gyermekük együttélését jelentette. Gazdálkodásuk együtt folyt, a termésből, munka eredményeiből közösen részesedtek és éltek. A háztartást az anyós vezette. Az ilyen típusu együttélés esetén a háznak első és hátsó szobáját egyaránt lakták, sőt még egy hátsó mellék-konyhát, vagy más lakásra alkalmas helységet is laktak télen, nyáron pedig valamelyik fiatal pár a pajtában, vagy más gazdasági épületben hált. A családok szétválásának oka legtöbbször a békétlenség lett. Ekkor a szülők mindegyik gyermeküknek adtak anynit, hogy külön életet kezdhessenek. Ebben az együttélésben már legtöbbször nem volt gyermek, legfeljebb az első gyerekek megszületéséig éltek együtt.

33. Hogy a nagycsaládon belül hogyan történt az állatok gondozása nem tudtam kideríteni,

Többen említik, hogy a nagyszülők idejében még nem volt komenciós pászter, hanem a családok maguk, valamelyik gyerekkel legeltették az állatokat.

III. Vásárok, piacok, cserekereskedelem, értékesítési lehetőségek

34. Leggyakrabban Gamás, Mocs olád és Kaposvár vásáraitra jártak. Ritkábban Marcaliba is elmentek. Gamásnak csak két vására volt egy nyári és egy őszi. A marcali és a kaposvári vásárok havivásárok voltak.

35. Hetipiacra Kaposvárra jártak.

36. A 34-es pontban említetteken kívül Somogyvár, Igal és Gyönk állatvásáraitra jártak még. Az állati termékeket a helyi tejcsarnokon és a helyi boltoson keresztül értékesítették, akik nem piacoztak vele. / Polány 27 km-re van Kaposvártól, így megérte, még ma is megéri keveseknek, hogy beutazzanak Kaposba. / Felvásárló szövetkezet, Hangya nem volt a faluban.

37. a/. A gazdasági felszereléseket, gépeket legtöbbször Kaposváron vették, vagy a helyi kereskedőn, vagy közvetlenül a gyáron keresztül rendelték meg.

b./ A 34. pontban megnevezett vásárokbán.

c./ Az egyszerűbb ruhanaműket a fenti vásárokbán vásárolták, ritkán Kaposvár boltjaiban is. A legtöbben azonban a helyi varrónőkkel varrattak.

A butorok nagyrészt a helyi asztalosok készítették. Ez elsősorban a konyhai egyszerűbb butorokra vonatkozik, mert a szobabutorok nagyrészt már készen vették a fenti vásárokbán, vagy Kaposváron.

38. Ablakosok és drótosok / valószínűleg tótok /, rongy és tollszedő zsidók, fűszerárusok megfordultak a faluban. Azt, hogy mikortól és meddig és honnan jártak nem tudták megmondani.

Leggyakrabban Andocs bucsujára jártak.

39. Tejcsarnok kb. 1925-től volt a faluban, ahonnan Kaposvárra szállították a tejet.

Terménykereskedő Mernyén volt legközelebb egy Spingli nevezetű. / A szemestermény eladás igen ritka volt. /

40. Olasz és német állatkereskedőkre emlékeznek Polányban, akik a somogyvári állatvásárokbán voltak.

IV. Paraszti vélekedések önmagukról, környezetükről

41. Az uradalomban termelt növények hasonlóak voltak a faluban termeltekkel, egyedül a cukorrépa volt az a növény, amelyet 1945-ig a gazdák nem termeltek, de az uradalomban már sokkal korábban megkezdték termelését.

Az állatok közül sertést nem tartottak, ellenben a szürke merhák sokkal tovább megmaradtak itt, mint a gazdák-nál, mert ezek erősebbek voltak, mint a tarka fajták, s a gépek vontatására ez a fajta alkalmasabb volt. Erre a célra használták a bivalyt is, amely szintén nagyszámban volt az uradalomban.

42. A polányiak nem tesznek különösebb különbséget a saját falujuk és környezetük gazdálkodása között. Egyedül a katolikus és az evangélikus-német falvak gazdálkodásáról jegyzik meg, hogy az evangélikusok sokkal dolgozóbbak, spórolósabbak voltak, mint a katolikusok, ezért gazdálkodásuknak több eredménye volt.

43. Nem volt kapcsolat sem a termelésben sem személyekkel.

44. A gazdák szerint minden azon mulott a termelésben, hogy ki mennyit dolgozott, nem a munkaeszközökön sem a munkamódszereken mulott az eredményesség.

45. Nem volt.

46. Az 1930-as években Kovács Pál a csurgói Kollégium gazdasági oktatója tartott tanfolyamokat Somfai Sándor tanító felkérésére, aki egykor tanítvány volt Csurgón. Az asszonyoknak konyhakert művelésről tartott előadást, míg esténként istállólátogatások voltak, ahol a gyakorlat alapján adott tanácsokat.

47. Lakáskulturában régiesnek a klasszikus sarkos elrendezésű szobát tarják, amely a 30-as években ment ki a divatból.

Táplálkozásban a mai 60-70 évesek ugyanazokat az ételeket készítik és ugyanugy, ahogy fiatalokukban megtanulták. / Saját elmondásuk szerint./

Pl. evangélikusok - krumplis kolbászt ma is készítenek
katolikusok - kukorica kását elvéve készítenek

Viseletben éles különbség volt az 1930-as időkig a község katolikus és evangélikus-német lakossága között.

Az evangélikus ujmenyecske /s/neccet hordott, bőszyknyában járt, Unnepre kerek félkötényt tett magaelé. Menyasszonyaiknak törnyoskoszorúja volt.

A katolikusok kányát vagy hátrakötöt tettek fel a menyasszonytánc után, s levették a laposkoszorút.

A kánya alatt fejkötőt hordtak. A 30-as években un. kányafészkét hordtak már, míg fel nem váltotta a sima fejkendő.

Szoknyájuk szűkebb volt, és kantároskötényt tettek elé.

A vászonviselet emléke alig él.

V. Állattartási kérdések

48. 1949-ig volt a községben kamász. Ezideig volt a községben mangalica álomány /ezek nagyrésze már az angol fajttal keveredett volt./ Az angol sertések már a 30-as évek végén megjelentek, és ezeket már nem hajtották ki. A mangalicán kívül még a siska, vagy siskafülű és a gardahasu fajtákra emlékeznek. Az angolról azt tartják, hogy hizadalmasabb, de nem olyan hosszujáró, mint a mangalica volt.

A mangalica zsirosabb volt, ezért sokáig a keresztetett fajtákat kedvelték, mert ez a mangalica zsiroságát és az angol hizékonyságát egyesítette.

A legtöbben kukoricát adtak reggel az állatnak kihajtás előtt, napközben az agácásban pedig azt turt magának az állat, amit talált. Makkal nem takarmányoztak már csak az inséges időben, akkor is úgy, hogy a mernyei uradalmi és piarista erdőből loptak makkot, mivel a községnek nem volt tölgyerdeje.

A kukoricán kívül még krumplit és répát kaptak az állatok.

Állása sok helyen most sincs a disznóólaknak. Többhelyen látható olyan hizlalásra alkalmas ól, amelynek csak közepén van kis etetőtere. A faluban ma is ez a típus van tulsúlyban,

49. A községben gazdáknál szürke fajta marha már az emlékezetben belül nem volt. Csak a ga-zdaságban láttak már Polányben szürke marhát.

Gulya a községben nem volt, mivel annyi állat nem volt, hogy érdemes lett volna mellé embert fogadni. /Csak a parraghagyás idején hajtották ki trágyázni az állatokat, így marhákat is./

A faluban a stájer fajta volt a legismertebb, de a piros tarka és a zsemletarka megnevezés is általános. Igazán 1945 előtt a középbirtokos gazdák nagyrésze marhafogatot használt. /Lova a községben csak a 10-15 nagygazdának volt./

50. Lófajták közül két fajtát különböztetnek meg a községben: a nehéz és a könnyű, vérbeli fajtákat.

Hogy mikor melyik st fajtát használták, a cserélődés mikor ment végbe nem tudják.

Csikóneveléssel és csődörtartással több nagygazda foglalkozott. /Három gazdáról említik, hogy ménese volt./

Az ilyen gazdákhöz más községből is jártak hágatni.

/ Pl. Gamás./

Polány határa igen nedves még ma is, több vízfolyás szeli át a falut. Ezek mellett a vizek mellett sás is volt, amelyet frissen levágtak, kazlakba raktak és a lovaknak adtak takarmánynak.

51. A jelzett időszakban már csak a disznókat hajtották ki és a birkákat.

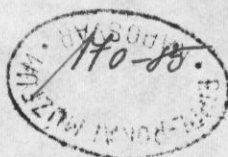
52. Jelentős biraktartás nem folyt a faluban. A legtöbb gazdának 5-10 birkája volt, amelyek mellé komenciós pásztort fogadott a község.

53. Az evangélikus, sváb lakosok véleménye szerint csak a katalikusoknál hóltak a tyúk a fán. A 30-as években általános volt náluk, de előfordul olyan hely is a faluban, ahol ma sincs ól a tyúkoknak. /?/

Ismert volt a faluban a veremtyukól. A módosabb sváb gazdáknál vertfal vagy vályog, zsuppos tyukház, tikól volt. Legismertebbek a sárgakendermagos és a kendermagos tyúk voltak. Keltetőgép sohasem volt a faluban. Égtöbbször 21 tojásra ültettek, de mindig páratlan számúra. Kukoricakásával etették napjában kétszer az állatokat, napközben pedig az udvaron legeltek.

A faluban több helyen volt olyan vízfolyás, amelyet elrekesztettek, és az így keletkezett tóban kacsákat tartottak igen nagy számban.

54. Az az általános vélemény, hogy sokkal jobb és kifizetőbb az istállózó tartás, de így sokkal több dolog van az állatokkal, mivel ezek sokkal érzékenyebbek is, mint a régi fajták voltak. Az a nagy baj, hogy egyre kevesebb az ember, aki szereti az állatokat és foglalkozik is velük.

LEWENTICS ISTVÁN

DOLANNYI Károly

